

ÖĞRETMEN EĞİTİMİ BAĞLAMINDA BİR ÖĞRENME VE DEĞERLENDİRME YÖNTEMİ OLARAK PORTFOLYO

Yrd. Doç. Dr. Semra DEMİR*

Öz

Portfolyo, yapılan işlerin ve bu işlerle ilgili belgelerin toplanarak bireysel olarak düzenlendiği, belli bir süreç içindeki bilgi ve beceri gelişimini gösteren dosya olarak tanımlanabilir. Bu makalede portfolyonun tanımı, türleri, öğretmen adaylarının eğitiminde kullanımının kuramsal temelleri, yararları ve amaçlarıyla birlikte incelenmiş, portfolyo geliştirme süreci, içeriği ve değerlendirmesi hakkında bilgi verilmiş, Türkiye’de ve dünyada bu konuyla ilgili yapılan çalışmalardan örnekler verilmiştir. Son olarak, öğretmen eğitiminde portfolyo kullanımının Türk Eğitim Sistemine katkılarının neler olabileceği tartışılmıştır. Çalışmada kullanılan araştırma modeli, mevcut durumun belirlenmesi ve analiz edilmesine yönelik kuramsal analitik araştırma modelidir. Öğretmen eğitimi alanında portfolyo kullanımının giderek yaygınlaştığı, son yıllara kadar yalnızca bireysel kullanıma uygun olduğu tartışılan portfolyonun, bireyin kariyerini ilerletme, veri toplama ve değerlendirmeyi sağlama, eğitim aracı olarak kullanılma ve etkin ölçüm araçlarını içermeye gibi pek çok avantaja sahip olduğu ulaşılan sonuçlar arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen Eğitimi, Portfolyo Geliştirme, Portfolyo Değerlendirme.

IN THE CONTEXT OF TEACHER TRAINING, LEARNING AND EVALUATION METHOD PORTFOLIO

Abstract

Portfolio can be defined as a file showing the development of knowledge and ability in a particular process and the works have done and collected documents related to these works held individually. In this article, the definition of portfolio, the kinds of portfolio, theoretical principals (basic), benefits and purposes of the portfolio usage in teacher training are researched, the process of portfolio development, the content and evaluation of portfolio are informed, the examples are given about the studies in Turkey and in the world related to this topic. Finally it is discussed what the contributions of the portfolio usage in teacher training can be in Turkish Education System. The study model used in this study is

* Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü/Kayseri/Türkiye, sdemir@erciyes.edu.tr

an analytical and theoretical study for the analysis and determination of current situation. The use of portfolio is increasingly becoming widespread in the field of teacher education. Although until recently it has been discussed that portfolio is only suitable for individual use, it was achieved that it has many advantages such as individual's career development, providing data collection and evaluation, being used as an educational tool and including effective measurement tools.

Keywords: Teacher training, Portfolio Development, Portfolio Evaluation.

Giriş

Eğitim alanındaki gelişmelerle birlikte, öğrenme kavramı da farklılaşmış “yaşam boyu öğrenme” anlayışı günümüz modern toplumlarında egemen olmuştur. Eğitimdeki bu yeni anlayış doğrultusunda, değerlendirme yaklaşımları ve değerlendirme süreci de yeniden düzenlenmiş ve yeni değerlendirme yaklaşımları ortaya çıkmıştır. Bu yeni değerlendirme yaklaşımlarından birisi de portfolyolardır. Bu çalışmada, öğretmen adaylarının eğitiminde portfolyo kullanımının gereği ve önemi üzerinde durulacak, portfolyolarla ilgili ayrıntılı bilgi verilecektir.

Geleneksel eğitimde değerlendirme, genellikle aktarılan bilgilerin ne kadarının hafızada kaldığının ölçülmesi yoluyla yapılır ¹. Geleneksel değerlendirme yöntemleri (çoktan seçmeli, kısa cevaplı, boşluk doldurma, doğru/yanlış soruları, eşleştirme, açık uçlu sorular) zaman, maliyet ve tarafsızlık gibi temel avantajları nedeniyle hala çok yaygın olarak kullanılmaktadır ². Geleneksel değerlendirmede, tüm öğrencilerden bir test baskısı altında, bir eğitici gözetiminde sınırlı bir sürede tüm bilgi ve becerilerini göstermeleri istenir ³. Bu şekilde yapılan değerlendirmenin kısıtlılığı, üst düzey bilişsel yeterliklerin göz ardı edilerek, başarı testleri ile ölçülmesi mümkün olabilen alt düzey bilişsel yeterliklerin ölçülmesidir. Başarı testlerinden elde edilen puanlar, öğrenmenin bir kanıtı olarak kabul edilirler, ancak gerçek öğrenme yaşantılarının boyutlarını yansıtmazlar. Ayrıca, eğitimin, sınav için çalışmaya ya da sınavda sorulabileceklerin öğrenilmesine, diğer bir ifade ile ölçme tarafından yönlendirilmesine dönüşme riski de söz konudur. Geleneksel değerlendirmenin bu kısıtlılıkları ve çağdaş eğitim anlayışı ile uyumlu değerlendirme yaklaşımlarına duyulan gereksinim, *test kültüründen, değerlendirme kültürüne* geçişi beraberinde getirmiştir ⁴.

¹ Birenbaum, M. & Dochy F., *Alternatives in assesment of achivment, learning processes and prior knowledge*, London: Kluwer Academic Publishers, 1996..

² Doğan, F.atma Esra, “A suggested portfolyo development model for ELT students at GaziUniversity”, *Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2001.*

³ Şahinkarakaş, Şehnaz, “Portfolyo Assesment in Writing Classes: Implementation and Assesment”, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Doktora Tezi), Adana, 1998.*

⁴ Birenbaum M.& Dochy F.R.C.(1996). *Age.*

Değerlendirme kültüründe, hem sürecin hem de sonucun değerlendirilmesi ve öğrencinin değerlendirme sürecinde sorumluluk alan, aktif katılım gösteren, yansıtan, öz değerlendirme ve işbirliği yapan konumu söz konusudur. Bu durumda, ölçme ve değerlendirme çalışmalarında geleneksel yöntemlerin yanı sıra farklı yaklaşımların kullanılması da ağırlık kazanmıştır. Bu yaklaşımlar, alternatif değerlendirme olarak da adlandırılmakta ve portfolyo, kavram haritası, performans görevi, proje, öz değerlendirme, akran değerlendirme, grup değerlendirme, yapılandırılmış grid, tanılayıcı dallanmış ağaç, drama ve gösteri, yazılı rapor, poster gibi teknikleri içermektedir ⁵.

Bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının eğitimi bağlamında, bir öğrenme ve değerlendirme yöntemi olarak portfolyo kullanımını tüm yönleriyle incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

- 1- Portfolyonun tanımı, tarihi ve türleri nedir?
- 2- Öğretmen adaylarının eğitiminde portfolyo kullanımının kuramsal temelleri nedir?
- 3- Öğretmen adaylarının eğitiminde portfolyo kullanımının önemi ve amaçları nedir?
- 4- Öğretmen adaylarının eğitiminde portfolyo geliştirme süreci, içeriği ve değerlendirilmesi nedir?
- 5- Öğretmen adaylarının eğitiminde portfolyo kullanımının faydalı ve sınırlı yönleri nedir?
- 6- Öğretmen adaylarının eğitiminde portfolyo kullanımı konusunda, Türkiye’de ve dünyada yapılan araştırmalarda ne tür sonuçlara ulaşılmıştır?

Yöntem

Çalışmada kullanılan araştırma modeli, mevcut durumun belirlenmesi ve analiz edilmesine yönelik kuramsal analitik araştırmadır. Neel ⁶’in de belirttiği gibi kuramsal araştırmalar, bilgi edinmek için bilgi aramaya yöneliktir. Bu kapsamda, niteliksel yaklaşımla, tarihsel ve toplumsal gelişimi açıklamak için durum saptamaya yönelik “nedir?” sorusunun karşılığına odaklanılabilir ve buna göre “durum nedir?” türündeki sorulara yanıt aranır ⁷. Bu çalışmada nitel veri toplama yöntemlerinden doküman incelemesi yapılmıştır.

⁵ Birenbaum M.& Dochy F.R.C.(1996). a.g.e

⁶ Neel, R. G. (1981) *Sosyal Davranışta Araştırma Yöntemleri* (Çev: Ayşe Can Baysal). İstanbul: Fatih Yayınevi Matbaası.

⁷ Çakır, Sabri, *Toplumsal Bilimlerde Yeni Yöntem Anlayışı ve Temel Yaklaşımlar*, Isparta: Fakülte Kitabevi, 2009.

Bulgular

Bu bölümde araştırma soruları doğrultusunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

1- Portfolyonun Tanımı, Tarihi ve Türleri

Türkçe literatürde, kişisel gelişim dosyası, ürün seçki dosyası veya öğrenci ürün dosyası olarak isimlendirilen portfolyo, yapılan işlerin ve bu işlerle ilgili belgelerin toplanarak bireysel olarak düzenlendiği, belli bir süreç içindeki bilgi ve beceri gelişimini gösteren dosya olarak tanımlanabilir. Stiggins⁸ portfolyoyu öğrencilerin gelişimini ya da başarılarını göstermek için bir araya getirilen öğrenci çalışmalarının bir koleksiyonu olarak tanımlar.

Edgerton, portfolyoyu “öğrencinin zaman içindeki ve birçok bağlamda başarısını gösteren seçilmiş, yansıtıcı ve işbirliği içinde yaptığı en iyi çalışmaların yapılandırılmış bir toplamı” olarak tanımlamıştır⁹. Portfolyo, program içindeki öğrenme tecrübelerinin önemli noktalarının anlatıldığı bir öykü olarak tanımlanırken; bu öykünün sadece ürün parçalarının birikimi olmadığı, öğrenme ve öğretmeye ilişkin anlamlandırmaları açığa çıkardığı, belirtilmektedir¹⁰. Korkmaz ve Kaptan¹¹, portfolyoları öğrenme süreci içerisinde bireyin gelişimini yine birey tarafından seçilen çok yönlü ürünlerin yansıttığı ve birey hakkında bilgi veren gelişim dosyaları olarak tanımlamışlardır. Ayrıca Stiggins¹² e göre, portfolyo, bir değerlendirme şekli değildir, öğrencilerin gelişimi ve başarısı hakkında bilgi veren önemli bir araçtır. Eğitimde kullanılan portfolyolar, daha önce ortaya konmuş kriterlere göre, öğrencilerin çalışmalarının amaçlı olarak kendileri tarafından bir araya getirilmesidir¹³. Bu anlamda portfolyo, beceriler ve bilgiler üzerine öğrenci performanslarını gösteren öğrenci çalışmalarının bir koleksiyonudur^{14,15}. Portfolyo tanımı, zaman içinde değişmiş ve gelişmiştir. Önceki tanımlara, performans kanıt-

⁸ Stiggins, Richard J., *Student-Centered Classroom Assessment*, New York: Merrill Publishing Co, 1994.

⁹ Chapman, Julie M., Pettway Charlcie & White Michelle, “The Portfolio: An Instruction Program Assessment Tool”, *Reference Services Review*, 29(4), 2001, 294-300.

¹⁰ Darling, Linda Farr, “Porfolio as Practise: The Narratives of Emerging Teachers”, *Teaching and Teacher Education*, 17 (1), 2001,107-121.

¹¹ Korkmaz, Hünkar ve Kaptan Fitnat, “İlköğretim Fen Öğretmenlerinin Portfolyoların Uygulanabilirliğine Yönelik Güçlükler Hakkındaki Algıları”, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (1), Sayı: 13, 2003.

¹² Stiggins, Ri J. (1994).a.g.e..

¹³ Kauchak, Donald P. & Eggen Paul D., *Learning and Teaching*, Allyn and Bacon, 2003.

¹⁴ Quenemoen, R., Thompson, S. & Thurlow, M. (2003). *Measuring academic achievement of students with significant cognitive disabilities: Building understanding of alternate assessment scoring criteria* (Synthesis Report No. 50).

¹⁵ Roeber, E. (2002). Setting Standarts on Alternate Assesments. NCEO Synthesis Report 42.

larını seçme ve içeriğin belirlenmesine öğrencinin katılımı ve öğrencinin kendi kendini değerlendirmesi de eklenmiştir¹⁶. “Portfolyo geliştirme süreci ve onun değerlendirilmesi portfolyo değerlendirme olarak adlandırılmaktadır”¹⁷. “Portfolyo hazırlama sürecinde öğrenciler, seçme, toplama ve yansıtma yaparken bilgiler arasında bağlantılar kurar ve eleştirel düşünürler. Bu nedenle portfolyo hazırlama, aynı zamanda öğrenciler için bir öğrenme sürecidir”¹⁸.

Portfolyonun, etimolojik kaynağı, taşınabilir kağıt anlamına gelen İtalyanca “Portare Fogliou” kelimesinden gelmektedir¹⁹. Portfolyoların özellikle sanat, mimarlık, gazetecilik gibi mesleklerde kullanımı uzun bir geçmişe sahiptir. Ressamlar ve yazarlar kendi alanlarında başarı ve becerilerini göstermek amacıyla portfolyoları kullanmışlardır. Portfolyo’nun temelinde, yaparak öğrenme ve öğrenciyi aktif hale getirme ilkeleri vardır. Bu yaklaşım, eğitim alanına öğrenci performansını değerlendirmenin temel yöntemlerinden biri olarak uyarlanmıştır²⁰. Portfolyo, günümüzde, ilköğretimden yüksek öğretime kadar eğitimin her düzeyinde, mesleki eğitimlerde kullanılmaktadır.

Portfolyoların eğitimde kullanımı oldukça yenidir. Bazı sınıf öğretmenleri 1960’lı yılların başında öğrenci çalışmalarını portfolyolar yoluyla değerlendirdiklerini ifade etseler de eğitim literatüründe 1980’li yılların ortasına kadar portfolyolar hakkında makale yayımlanmamıştır²¹.

Alan yazında, bilim adamları, çeşitli portfolyo türleri tanımlamışlardır. Bu nedenle Portfolyoların belirli bir sınıflaması yoktur. Fakat çeşitli türler, kavramsal olarak örtüşür ve birinin içeriği diğeri tarafından etkilenebilir. Tüm portfolyo türlerinde, öğrencilerin ne bildiği ve ne yapabileceğine odaklanılır. Portfolyolar eğitim kurumlarının amaçları doğrultusunda yapılabilir. Portfolyo oluşturmadaki amaçlar belirlenebilir ve bu amaçları gerçekleştirmek üzere bir takım etkinlikler gerçekleştir-

¹⁶ Doğan, Fatma Esra, “A suggested portfolyo development model for ELT students at Gazi University”, *Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2001*.

¹⁷ Şahinkarakaş, Şehnaz, “Portfolyo Assesment in Writing Classes: Implementation and Assesment”, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Doktora Tezi), Adana, 1998*.

¹⁸ Dutt-Doner, Karen M. & Personett Christy, “Using portfolio to assess in an undergraduate teacher education course: What did the students and instructor learn?” *Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association* (Chicago, IL, March 24-28, 1997). ED: 410 247, 1997.

¹⁹ Ay, Fatma, “Hemşirelik Eğitiminde Kullanılan Alternatif Bir Araç: Portfolyo”, *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi, Cilt, 2, Sayı.4, 2007*.

²⁰ Gronlund, Norman E., & Waugh C. Keith, *Assesment of Student Achievement*, U.S.A: Allyn and Bacon, 1998.

²¹ Burnham, 1986; Camp, 1985; Elbow & Belanoff, 1986’den Aktaran: Korkmaz, H. ve Kaptan, F. . İlköğretim Fen Öğretmenlerinin Portfolyoların Uygulanabilirliğine Yönelik Güçlükler Hakkındaki Algıları, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (1) 2003Sayı: 13*

tirilerek portfolyolar hazırlanabilir. Portfolyolar Campbell ve arkadaşları²² tarafından, *sergileme*, *çalışma* ve *değerlendirme* portfolyoları şeklinde gruplandırılmıştır. Sergileme portfolyoları, öğrencilerin kendilerini en iyi yansıttığını düşündüğü çalışmalarını kapsar. Çalışma portfolyolarında anne-babalar da sürecin bir parçasıdır ve bu tür, öğrenmenin gelişimini gösterme amacını taşır. Değerlendirme portfolyolarını öğretmen, değerlendirme amaçlı olarak saklar. Portfolyolar Wolf²³ tarafından üç şekilde gruplandırılmıştır. Bunlar; *etkinlik*, *belge*, *süreç* portfolyoları şeklindedir. Etkinlik portfolyoları (*show case*), öğretim süreci sonunda, bu sürece ilişkin çıktılarını içerir. Bu tür portfolyolar değer biçmeye dönük değerlendirme (summative evaluation) için kullanılabilir. Daha çok öğretim programında yer alan hedef ve davranışların birçoğunun kazanıldığını gösteren örnek ve en iyi çalışmalarını içerir. *Belge (documentation) portfolyoları*; “çalışma” portfolyosu olarak da bilinir. Belli bir zaman dilimi içerisinde, öğrencilerin hedefler doğrultusunda gelişme ve ilerlemelerini gösteren bütün çalışmalarını içerir. Belge portfolyolar, beyin fırtınası etkinliklerinden, tasarı, plan, taslak ve müsvette çizimlere ve bitirilmiş işlere kadar her şeyi içerebilir. *Süreç (process) portfolyoları*, öğrencilerin öğrenme sürecine ilişkin tüm kanıtları ve belgeleri toplamayı gerektirir. Bu tür portfolyolar, öğrencilerin bilgi veya becerilerini belli bir amaç doğrultusunda nasıl birleştirdiklerini ve belli bir alan ya da durumda nasıl ilerleme kaydettiklerini görmeyi amaçlar.

Öğretmen Adaylarının Eğitiminde Portfolyo Kullanımının Kuramsal Temelleri

Öğretmen adaylarının eğitimi, geleneksel sunumlardan, deneyim temelli yöntemlere; öğretmen merkezli yaklaşımlardan öğrenci merkezli yaklaşımlara; katı, standart programlardan çekirdek ve seçmeli bileşenlerden oluşan esnek programlara; bilgi odaklı olmaktan performans ve çıktı odaklı olmaya doğru değişim göstermektedir. Bu süreçte başlatılan eğitimsel reformlar ve yeni değerlendirme yaklaşımlarından biri de portfolyodur. Eğitimde reform düşüncesini benimseyen eğitimciler tarafından, öğretmen eğitiminin değerlendirilmesiyle ilgili sorular, öğretmen adaylarının değerlendirilmesi ne amaçla yapılmaktadır? ve değerlendirme sonuçları, hangi amaçlar için kullanılmalıdır? gibi sorular sonuç temelli değerlendirmeden süreç temelli değerlendirmeye geçişi sağlayan önemli sorulardır. Portfolyo, öğretmen eğitiminde eğitimsel ve profesyonel çıktıların değerlendirilmesinde, geleneksel değerlendirme yöntemlerinin kısıtlılıklarını gidermek amacıyla uygulanmaya başlanmıştır.

²² Campbell, Dorothy, Melenzyer Beverly, Nettles Diane & Wyman Richard, *Portfolio and Performance Assessment in Teacher Education*, Needham Heights, MA: Allyn & Bacon, 2000

²³ Wolf, Dennie Palmer, “Portfolio assessment: Sampling student work”, *Educational Leadership*, 46(7), 1989, pp. 5-37.

Andragoji kavramı, Knowles'in Yetişkin Öğrenme İlkeleri, Kolb'un Öğrenme Döngüsü ve Derin ve Yüzeysel Öğrenme kavramları, öğretmenlik uygulamalarının değerlendirilmesinde portfolyo kullanımını açıklar nitelikte bulunmuştur. Andragoji, bağımsız öğrenenler olmaları için yetişkinlere, kapasitelerini geliştirerek öğrenmelerine yardımcı olmak üzere yapılan organize ve sürekli çabadır. Andragojik yaklaşım, eğiticieye bağımlılığın giderek azalması, farklı öğrenme kaynaklarının kullanılması, kişisel amaçlar oluşturulması, problemlerin tanımlanması ve çözülmesi yoluyla başarılabilir. Genel anlamda andragojik model, bir süreç modelidir. Bu modelde öğretmen bir kolaylaştırıcı danışman ya da değişim ajanı rolündedir ve insan kaynaklarını geliştirme konusunda öğrenenleri kendi geliştirmiş olduğu bir sürece katmak için bir işlemler dizisi tasarlar²⁴. Bu yaklaşımda öğrenen özyönetimlidir, etkindir ve katılımcıdır. Öğrenen, öğretim ortamı için zengin bir kaynaktır ve bu nedenle öğretim yöntemleri katılımcıdır. Portfolyonun, andragojik yaklaşımı temele alan bir araç olduğu söylenebilir.

Geleneksel olarak eğitimin amacı, bilgili insanlar yetiştirmek olarak kabul edilmekteydi. Bu kabul insanlara yeteri kadar bilginin aktarılması halinde, bu bilgiyi daha sonraki yaşamlarında karşılaştıkları problemlere karşı kullanabilecekleri inancına dayanmaktaydı²⁵. Ancak 1980'lerden başlayarak bilim insanlarının ve uygulamacıların çalışmalarıyla yetişkin eğitiminin beş ana kabul üzerine temellendiği görülmektedir^{26, 27, 28, 29}. (1) Yetişkin öğrenciler, kendi kendilerini yönlendirebilirler (öz-yönlendirme). (2) Yetişkinlerin kendi yaşam deneyimleri, temel bir eğitim kaynağıdır. (3) Yetişkinlerin öğrenmeye hazır olmaları, algıladıkları gereksinimleri ile açıklanabilir. (4) Yetişkin eğitimi güncel görev ve problemler temelinde yönlendirilmelidir. (5) Yetişkinlerin öğrenmeye ilişkin güdülenmeleri, ağırlıkla saygınlık, anlamlı bir yaşam gibi gerçek gereksinimlere bağlıdır.

İçeriği sabit olan bir öğretim programına dayanan pedagojik eğitim yöntemlerinin karşısı olarak andragojik yaklaşım, yedi elemandan oluşan süreç tasarımını öngörmektedir^{30, 31, 32, 33}: (1) Öğretim süreci, karşılıklı saygı, işbirliği, karşı-

²⁴ http://earged.meb.gov.tr/tamamlanan/Yetiskin_Egitimi.pdf adresinden 07-11-2011 tarihinde alınmıştır.

²⁵ Knowles, Malcolm S. , "Speaking from Experience: The Professional Organization as a Learning Community", *Training and Development Journal*, May, 1979, 36-42.

²⁶ Bolton, John, B., "Book Review on Andragogy in Action: Applying Modern Principles of Adult Learning, by Malcolm S. Knowles and Associates- San Francisco: Josey Bass 1984", *Personnel Psychology*, Summer, Vol. 38, Issue 2, 1985, 403-407.

²⁷ Houser, H. F. "Book Review on The Adult Learner, a Neglected Species, by Malcolm S. Knowles- Houston: Gulf Publishing, 1984", *Personnel Psychology*, Summer, Vol. 38, Issue 2, 1984, 407-410.

²⁸ Knowles, M.S. (1979).age.

²⁹ Knowles, Malcolm S., "How Do You Get People to be Self-directed Learners?", *Training and Development Journal*, May, 1980, 96-101.

³⁰ Bolton, B.(1985), a.g.e.

lıklı güven, destek, açıklık, gerçeklik, zevk alma ve insanca duygular temelinde oluşturulmalıdır. (2) Öğrenciler, öğrenme gereksinimlerini saptama sürecine katılmalıdır. (3) Öğrenciler, öğrenme hedeflerini belirleme sürecine katılmalıdır. (4) Öğrenciler, planlama sürecine katılmalıdır. (5) Öğrenciler öğrenme planlarını tasarlama sürecine katılmalıdır. (6) Öğrencilerin, öğrenme planlarını uygulamalarına yardımcı olunmalıdır. (7) Öğrenciler kendi öğrenmelerini değerlendirme sürecine katılmalıdır. Bu ilkelerden hareketle planlanan ve öğrenciyi öğretim sürecinde etkin kılan öğretim yöntemleri, öğrenenler tarafından günlük yaşamın bir uzantısı olarak algılanabilir.

Kolb³⁴, bir öğrenme döngüsü ile yaşantısal öğrenme kuramını açıklamıştır. Kolb'a göre yeni bilgiler, beceriler veya tutumlar, yaşantısal öğrenmenin içinde dört biçimde yer alırlarsa kazanılabilirler. Bunlar; *somut yaşantı, yansıtıcı gözlem, soyut kavramsallaştırma ve aktif yaşantı* yetenekleridir. Yani, öğrenciler önyargı olmaksızın, kendilerini yeni yaşantılara açık tutabilmeli (somut yaşantı yetenekleri), pek çok açıdan yaşantılarını gözlemleyebilmeli ve yansıtılabilmeli (yansıtıcı gözlem yetenekleri), gözlemlerini mantıksal olarak sağlam kuramlar içine oturtabilecekleri kavramlar oluşturabilmeli (kavramsallaştırma yetenekleri), problem çözme ve karar verme aşamalarında bu kuramları kullanabilmelidirler (aktif yaşantı yetenekleri). Portfolyo, Kolb'un öğrenme döngüsünde etkin olmayı sağlayacak bu temel yeterlikleri (özellikle yansıtma becerisi) kazandırma bağlamında etkili bir öğretimsel araç olarak görülmektedir³⁵.

Portfolyonun kuramsal dayanakları arasında derin ve yüzeysel öğrenme yaklaşımları da yer almaktadır. Yüzeysel öğrenme, olguların ezbere dayalı öğrenilmesi ve hatırlanması, işin gerektirdiklerini tamamlama isteği, ilkeleri örneklerden ayırt etmede başarısız olma, öğrenme işini dışsal yükleme gibi görme, bütünlük kurmadan ayrı ayrı öğelere odaklanma, amaçlar ya da stratejiler hakkında derinleşmesine düşünmeme şeklinde tanımlanabilir. Derin öğrenme yaklaşımı ise fikirleri, kavramları ve ilkeleri anlama ve bireysel olarak yorumlama girişimidir. İki yaklaşım, birbirini dışlamaz fakat derin öğrenme yaklaşımı öğrenenin etkin bir şekilde bilgiyi yeniden yapılandırmasını içeren yapısalcı öğretim anlayışı ile ilgili iken, yüzeysel öğrenme yaklaşımı bilginin öğretmenden öğrenciyeye hazır bir şekilde akta-

³¹ Henschke, John, "In Memoriam: Malcolm S. Knowles", *Adult Learning*, Winter 97/98, Vol. 9, 1998, 2-5.

³² Houser, H. F. (1984), age.

³³ Knowles, M. S. (1980). age.

³⁴ Kolb (1984)'ten aktaran: Demirören M., Koşan, A. M. Ve Palaoğlu, Ö. Bir Öğrenme ve Değerlendirme Yöntemi Olarak Portfolyo, *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, 2009. (62) 1.

³⁵ Demirören M., Koşan, A. M. ve Palaoğlu, Ö. 2009, Age.

rıldığı ve öğrenenin pasif bir rol üstlendiği geleneksel öğretim modeli ile ilgilidir³⁶. Son yıllarda, bazı ülkelerde yüksek öğretimde yapılan kapsamlı değerlendirmeler, yüzeysel öğrenmeye karşı derin öğrenmenin gerekliliğini ortaya koymuştur. Derin ve yüzeysel öğrenme, 1970'li ve 80'li yıllarda ortaya atılmış olmasına karşın, yüksek öğretim alan yazınına tam anlamıyla yeni yerleşmiş kavramlardır³⁷. Portfolyo, öğrenmeyi yüzeysel olmaktan, derin olmaya yöneltmesi açısından önemli görülmektedir.

Öğretmen Adaylarının Eğitiminde Portfolyo Kullanımının Önemi ve Amaçları

Öğretmen adaylarından, çağın gerektirdiği üst düzey yaşam ve düşünme becerilerine sahip olmaları ve aynı zamanda öğrencilere rehberlik yapabilmeleri beklenmektedir. Örneğin girişimcilik, inovasyon, iletişim, yaratıcı ve eleştirel düşünme, problem çözme, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma becerisi gibi becerilere sahip olmak gerekliliği çağımızda kaçınılmazdır. Bu beceriler ise ancak uygulamalı eğitimlerle geliştirilebilirler. Portfolyolar, teori ve uygulama arasında bir bağlantı oluştururlar ve bu süreçte öğrencinin gelişimini sağlarlar. Özellikleri gereği, yansıtıcı nitelik taşıyan portfolyolar, her bir öğretmen adayının, kendi öğrenmelerinin kanıtlarını yansıtmasını sağlayarak onlara, öğrendiklerini gözden geçirme ve ihtiyaç duyduğu bilgilerin neler olduğunu belirleme, bu sayede yeni öğrenme hedefleri oluşturma fırsatı sunar. Öğretmen adayları, portfolyo aracılığıyla öğretim elemanı ve arkadaşlarıyla çalışmalarını paylaşır, onlardan öneri ve rehberlik alır. Bu durum öğretmen eğitiminde eğitici ile öğretmen adayı arasındaki iletişimi artıran önemli bir unsurdur. Yapılan araştırmalar, portfolyoların öğretmen adayları ile eğitici arasındaki diyalogun artmasını sağladığı yönündedir^{38,39}. Ayrıca portfolyolar, öğrencinin süreçte söz sahibi olmasına olanak tanır. Öğretmen eğitiminde portfolyo kullanımı, öğrenim süreci boyunca mesleki yeterlikler açısından düşük nitelikli öğrencilerin belirlenmesini sağladığı gibi, eğitime sonraki dönemlerde ders içeriğini belirlemede ve öğretim sürecini yönlendirmede gösterge niteliğinde olabilir.

Öğretmen eğitiminde portfolyo kullanımı, farklı öğrencilerin performans düzeylerine duyarlı olmayı gerektirir. Portfolyolar uzun bir süreçte öğrenme sonuç-

³⁶ Dart, Barry C., Burnett Paul C. & Purdie Nola, Boulton-Lewis Gillian, Campbell Jenny & Smith David, "Students' Conceptions of Learning, The Classroom Environment, And Approaches To Learning". *The Journal of Educational Research*, 93, 4, 2000, 262-270.

³⁷ Beattie, Vivien, Collins Bill & McInnes Bill, "Deep And Surface Learning: A Simple or Simplistic Dichotomy ? ", *Accounting Education*, 6, 1, 1997, 1-12.

³⁸ Dollase, Richard H., "The Vermont experimental in state-mandated portfolio Programapproval", *The journal of teacher education*, 47-(2), 1996, 85-98.

³⁹ Kuhs, Therese M., "Portfolio assessment: Making it work for the first time". *The Mathematics Teacher*, 87(5), 1994, 32-335.

larının toplanması olduğundan, her adayın bilgi, kişilik ve öğretim stilineki farklılığın ortaya çıkmasına olanak sağlar⁴⁰. Bu sayede öğrenciler başarılarını ve gelişimlerini kanıtlayan kayıtlar oluşturmuş olurlar. Bir anlamda portfolyoda bireysel tarzın yansımaları vardır.

Portfolyolar, öğretmen adayının kendisinin farkına varmasını sağlamak ve yeterliliği artırma sürecini kolaylaştırmak bakımından da oldukça önemlidir. Öğretmen adaylarının, farklı sınıf düzeylerinde ve farklı aşamalarda, kendi mesleki gelişimlerini, izlemelerini sağlar. Mesleki bilgiyi uygulamaya aktarmayı kolaylaştırır. Öğretmen eğitiminde kullanılan portfolyolar eğiticilere, öğretmen adayının mesleki yeterlik bakımından izlediği gelişimi fark etme imkânı sunarken, öğretmen adaylarına da öğretim sürecinin kayıtlarını tutma şansı verir. Portfolyo aracılığı ile elde edilen sonuçlar, öğretmen adaylarının sahip olduğu bilgi ve becerilerin, öğretmenlik standartlarına uygunluğu, öğretmen eğitimi programına ilişkin yapılacak düzenlemeler ve akreditasyon çalışmaları kapsamında kullanılabilir⁴¹.

Öğretmen eğitiminde portfolyo farklı amaçlarla kullanılabilir. Bunlar: (1) Öğretmen adaylarının genel öğretim potansiyelini belirleme. (2) Öğretmen adaylarının konu ile ilgili, yeterli bilgiye sahip olup olmadığını belirleme. (3) Öğretim strateji, yöntem ve teknikleri ile ilgili, öğretmen adaylarının bilgi düzeyi ve genişliğini belirleme (4) Öğretmen adaylarının, içerik ve öğretim süreci ile ilgili yaratıcılıklarını ortaya koyma. (5) Öğretmen adaylarının, özellikle okul kültürü ile ilgili bilgilerini belirleme. (6) Öğretmen adaylarının, kişisel ve mesleki niteliklerini belirleme. (7) Öğretmen adaylarının, staj deneyimlerini belirleme. (8) Öğretmen adaylarının, okulda ve toplumsal alanlarda, sosyal etkileşim potansiyelini belirleme. (9) Öğretmen adaylarının, içerik ve ilgili özel öğretim stratejileri hakkındaki tutumlarını belirleme. (10) Öğretmen adaylarının, bilgileri organize etme yeteneklerini belirleme. (11) Öğretmen adayları tarafından hazırlanan, akademik ve mesleki görev ve ürün örneklerini kayıt etme şeklindedir.⁴²

Öğretmen Adaylarının Eğitiminde Portfolyo Geliştirme Süreci, İçeriği ve Değerlendirilmesi

Portfolyo geliştirme sürecinde öncelikli olarak yapılması gereken iş, amacın tanımlanmasıdır. Bu durum öğrenci adaptasyonu bakımından gereklidir. Portfolyoyu sınıfa tanıtmadan, öğrencilerden doğrudan çalışma yapmaya geçmeleri

⁴⁰ Wolf, D. (1989). Age.

⁴¹ Retallick, John & Groundwater-Smith Susan, "Teachers' workplace learning and learning portfolio", *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 27(1), 1999, pp.47-59.

⁴² Adams, Thomasenia Lott, "[A paradigm for portfolio assessment in teacher education](http://findarticles.com/p/articles/mi_qa3673/is_n4_v115/ain28660267/)". Education. Find Articles.com. 05 Sep, 2011. http://findarticles.com/p/articles/mi_qa3673/is_n4_v115/ain28660267/

beklenemez. Bu nedenle öğrencilere, bu kavram için ürün seçki dosyası veya kişisel gelişim dosyası kavramlarının kullanıldığını belirtmek yerinde olacaktır. Ardından, portfolyo gibi geleneksel olmayan değerlendirme yaklaşımının amacı hakkında belirsizlikler ve kafa karışıklığı giderilmelidir. Bu amaçla özel bir klavuz kitapçık hazırlanması ve bu kitapçıkta, portfolyonun amacı ve içeriği, yapılandırılması, portfolyo değerlendirme süreci ve puanlama sisteminin açıklanması önerilmektedir. Bu sırada örnek dosyalar sınıfa sunulabilir. Öğrencilere portfolyo kullanımının amaçları anlatılırken, bir değerlendirme aracı olarak portfolyonun nasıl kullanılabilirliği tartışmaya açılabilir. Portfolyo ilk kez kullanılacaksa, dar bir kapsamda veya spesifik bir alanda başlanabilir, deneyim kazandıkça diğer alanlara doğru genişletilebilir.

Öğrencilerin, portfolyo hazırlama sürecinde, onlara destek olmak amacıyla bir görüşme takvimi hazırlanabilir. Bu görüşmeler, başlangıçta, süreç devam ederken ve sürecin sonunda olabilir. Bununla beraber, öğrenciler birbirlerinin portfolyolarına önerilerde bulunabilir. Portfolyonun düzenli olarak sınıf arkadaşları ve danışmanla tartışılması yansıtma becerisinin gelişimi açısından etkili bulunmuştur.

Öğretmen eğitiminde portfolyo kullanmaya başlamadan önce bazı sorulara yanıt aranması gerekmez. Bunlar: (a) portfolyo için en uygun içerik nedir? (b) portfolyoların değerlendirilmesi nasıl yapılmalıdır? (c) değerlendirme sonuçları hangi amaçlar için kullanılmalıdır?

Amaçlar tanımlandıktan sonra, değerlendirilecek yeterliklerin belirlenmesi, portfolyo yapılandırmanın başlangıç noktasıdır. Ardından, ölçülecek yeterliklerin göstergesi olabilen performans davranışları belirlenir. Belirlenen performans davranışları portfolyo içerik seçimine rehberlik yapar⁴³.

Portfolyonun içeriği, öğretmen adayının hakkında sadece özel ve genel sorulara cevap vermek için gerekli bilgileri bulundurmaz. Onların deneyimleri hakkında bilgiler, ders planları, çizimler, modeller, kitap incelemeleri, gazete veya magazin yazıları, diyagramlar, konferans veya seminer notları, gelecekle ilgili planlanan hedefler, laboratuvar deney raporları, uygulama örnekleri, çeşitli değerlendirme raporları, çeşitli makaleler, uygulamalı öğretim deneyimlerini yansıtan kamera görüntüleri, eleştiri yazıları bulunur^{44, 45}. Bu içerik program başlamadan eğitimci ve öğretmen adayı ile birlikte belirlenmelidir. İçerik planlanırken, portfolyo

⁴³ Gronlund, N.E & Waugh, C. K (1998). *Assesment of Student Achievement*, U.S.A: Allyn and Bacon.

⁴⁴ Doll, Brenda Bennett, "Portfolio cultures in teacher certification programs: Motivation to utilize portfolio assessment beyond graduation", Ph.D. dissertation, Saint Louis University, United States -- Missouri. Retrieved August 27, 2011, from *Dissertations & Theses: Full Text* (Publication No. AAT 3237403), 2006.

⁴⁵ Haladyna, Thomas M., *Writing Test Items to Evaluate Higher Order Thinking*. U.S.A: Allyn and Bacon, 1997.

yonun önemli özelliklerinden biri olan esneklik göz önünde bulundurulmalıdır. İçeriğin çok fazla sınırlandırılması öğrencinin yaratıcılığına, kendini yansıtmaya ve kendi öğrenmesinden sorumlu olma amaçlarına zarar verebilir. Çok az sınırlama getirilmesi ise, uygun içerik konusunda öğrencileri kararsızlığa götürebilir ⁴⁶.

Değerlendirme: Öğretimde portfolyo kullanımı, değerlendirmede zenginlik sağlar. Değerlendirme kriterleri, portfolyonun amacına uygun olmalı, öğrencinin zaman içindeki gelişimini dikkate almalı, güçlü ve zayıf yönlerini belirleyebilmesine olanak sağlamalıdır. Bazı eğitimciler, portfolyoları değerlendirmek için dereceli puanlama anahtarları kullanırken bazıları ise ürün kalitesi, miktarı gibi özellikleri dikkate alarak bir değerlendirme yapabilir. Bu seçim tamamen eğitimcinin kendisine aittir. Portfolyo değerlendirmede dereceleme ölçeği (rubric) kullanmak, puanlanmaya açıklık getirmesi ve bir ölçme aracı olarak güvenilirliği sağlaması açısından uygundur.

Öğretmen adaylarının hazırlayacağı portfolyoların değerlendirilmesinde, çoklu kaynak kullanma, özgünlük, dinamiklik, açıklayıcılık, gerçek yaşam deneyimleriyle ilişkilendirilmişlik, kendini değerlendirme ve katılımcı değerlendirme aranan temel özelliklerdir ⁴⁷. Portfolyo değerlendirmenin geçerliği ve güvenilirliği çeşitli faktörlerden etkilenir. Otantiklik, yani ölçülen çıktılarının, uygun, anlamlı, önemli ve faydalı olması, geçerliğe katkıda bulunan temel faktörlerden biridir. Portfolyo ile yüksek düzey karmaşık yeteneklerin ölçülebilmesi, öğretmen adaylarının, gelecekte meslek yaşamlarındaki kariyer veya profesyonel performanslarıyla ilgili güçlü bilgiler (yordama geçerliği) verecektir. Portfolyonun bir yandan kişiselleştirilmiş özelliği korunurken, diğer yandan güvenilirliğini arttırmak için nasıl standardize edileceği hala yanıtı aranan bir sorudur.

Portfolyo *değerlendirme sonuçları* öncelikle, öğrenme ve öğretme sürecinde niteliğin artırılması için kullanılır ve çok büyük önem taşır. Portfolyo sonuçları, öğretmen adaylarının alacağı notların dışında onlara yarar sağlamalıdır. Portfolyo değerlendirme sonuçları, öğretmen adaylarına, kendilerinin güçlü ve zayıf yönlerinin neler olduğunu görmelerini sağlamalıdır. Ayrıca eğitimciye de öğretim sürecinin, öğrencinin üzerindeki etkisini görme ve sürecin niteliği hakkında bilgi alma gibi yararları vardır. Eğitimciler, öğretmen adaylarını, hizmet öncesindeki eğitim uygulamalarını, ilerde mesleki yaşamlarında devam ettirme konusunda cesaretlendirmelidirler. Portfolyo değerlendirme, hizmet-öncesi eğitim programının akademik bileşenleri ve staj bileşenleri arasındaki ilişkiyi geliştirmek için kullanılır. Genel olarak portfolyo değerlendirme, öğretmen eğitiminde profesyonel standartlar

⁴⁶ Cunningham, George K., *Assesment In the Classroom*, The Falmer Press, London, 1998.

⁴⁷ Sewell, Meg, Marczak Mary & Horn Melanie, The use of portfolio assessment in Evaluation, 2005, <http://electronicportfolios.com/portfolios.html>, (ET:23.11. 2011).

belirlemek, öğretmen adayı-eğitimci değerlendirme modeli oluşturmak için oldukça önemlidir⁴⁸.

Öğretmen Adaylarının Eğitiminde Portfolyo Kullanımının Faydalı ve Sınırlı Yönleri

Bir değerlendirme aracı olarak portfolyo kolayca anlaşılma, konuların gruplanmış olması, bilginin yanı sıra tanımlamaların olması, karar vermeyi kolaylaştırma, kritik düşünmeyi geliştirme, öğrencinin çok yönlü izlenmesi ve değerlendirilmesi, beceri kontrol listeleri vb. farklı kaynaklardan elde edilmiş kanıtları kapsaması, farklı seviyelerde değerlendirme yapmaya fırsat vermesi gibi ayırıcı yararlarına sahiptir

Öğretmen eğitimi alanında portfolyo kullanımı giderek yaygınlaşmaktadır. Son yıllara kadar yalnızca bireysel kullanıma uygun olduğu tartışılan portfolyo, bireyin kariyerini ilerletme, veri toplama ve değerlendirmeyi sağlamada, eğitim aracı olarak kullanılma ve etkin ölçüm araçlarını içerme gibi pek çok avantaja sahiptir. Portfolyo kullanımı mesleki gelişime yardım eden bir araç olarak, profesyonel çalışmaların ve becerilerin gösterilmesini sağlar. Ayrıca, düzenli aralıklarla portfolyo'yu gözden geçirme, bireysel ve mesleki amaçlara doğru adım adım ilerleme konusunda fikir sahibi olunmasına, doğru karar verilmesine, etkili planlama yapılmasına yardım eder, bireysel ve profesyonel gelişimi, mesleki başarıları kanıtlar ve bireyin profesyonel gelişimi için bireyi cesaretlendirir^{49, 50}.

Portfolyolar, öğretmen adaylarının bireysel ve mesleki alanda gelişimine katkı sağlar. Bu konuda yapılan araştırmalar, portfolyoların, öğretmen adaylarının öğrenmeye güdülenmesi, sosyal ilişkilerinin gelişmesi, kendilerine olan güvenlerinin artması, kendilerini değerlendirebilmesi bakımından bireysel gelişimlerine katkı sağladığı yönünde bulunmuştur^{51, 52}. Bununla beraber, Sewell, Marczak & Horn öğretmen adaylarının karar verme, problem çözüme ve araştırma becerilerinin gelişmesinde, onların öğrenme sürecine etkin olarak katılmalarının etkili olduğu bulgusuna ulaşmışlardır⁵³. Portfolyoların, öğretmen adaylarının mesleki gelişimine

⁴⁸ Klenowski Val, Portfolio ,Assessment in Teacher Education. In Scott, David (Ed.) *Curriculum and Assessment*. Ablex Publishing, Westport, Conn, 2001, pp. 63-82.

⁴⁹ McMullan, Mirjam, Endacott Ruth, Gray Morag A., Jasper Melanie, Miller,Carolyn M.L.,Scholes Julie & Webb Christine, "Portfolios and assessment of competence: a review of the literature", *Journal of Advanced Nursing*, 41(3), 2003, pp. 283-294.

⁵⁰ Ay, F. (2007). age.

⁵¹ Dutt-Doner, K. M., & Personett, C. (1997). Age.

⁵² Pekkanlı, Egel, "The impact of the European language portfolio on the learner autonomy of Turkish primary school students", Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış doktora tezi), Eskişehir, 2003.

⁵³ Sewell, M., Marczak, M. & Horn. M. (2005). Age.

katkısı ise, öğretmen rollerini kavrama, öğretim ilke, yöntem, tekniklerini, öğrenme kuramlarını daha iyi anlama, mesleki gelişimlerini ve eksikliklerini fark etme ve yaşam boyu gelişmeye istekli olma şeklinde belirlenmiştir⁵⁴,⁵⁵,⁵⁶. Ayrıca öğretmen adayları, oluşturdukları portfolyoları, mesleki yaşamlarında yararlı bir kaynak olarak kullanabilirler⁵⁷. Gilman, Andrew & Cathleen 'e⁵⁸ göre portfolyolar aracılığıyla, hem ürün hem de süreç değerlendirilmektedir. Portfolyo, öğrenme ve değerlendirmeyi bütünleştirmekte, öğrencinin gelişimi hakkında daha fazla bilgi vermektedir. Bununla beraber, öğrencileri kendi kendilerine öğrenmeye teşvik etmektedir. Öğrenciler değerlendirme sürecinin bir parçası olduklarını hissederler. Yaşam boyu öğrenme için gerekli olan yetenekleri geliştirmeye yardımcıdır. Eğitimcilerin, sınav kağıdı okuma yükünü azaltabilir. Portfolyo ile kazanılan bilgi anlamlı ve önemlidir.

Portfolyo öğrenci değerlendirilmesinde geçerli bir yöntem olarak kabul edilmesine rağmen güvenilirliği düşüktür. Ayrıca, bu süreç öğretim elamanı için de birtakım zorluklar içermektedir. Aschbacher ve Wolfe & Miller'e göre, öğretim elamanı; portfolyo sürecini geliştirmek ve puanlamak için yeterli sürenin oluşturulması, sınıf ortamının düzenlenmesi, portfolyonun toplanması, saklanması, puanlama ölçütlerinin belirlenmesi, süreçte oluşan değişiklikler hakkında öğrencilerin kaygılarının azaltılması gibi konularda zorluklar yaşayabilmektedir⁵⁹. Öğretim elamanlarının yoğun iş yüklerinin olması portfolyolarla ilgili bir başka sorundur⁶⁰.

Öğretmen Adaylarının Eğitimi Bağlamında, Türkiye'de ve Dünyada Portfolyo Kullanımına İlişkin Yapılan Araştırmalar

Alan yazın incelendiğinde, Türkiye'de ve dünyada hem portfolyo hem de öğretmen eğitiminde portfolyo kullanımına ve etkilerine ilişkin yapılmış çok sayıda araştırma bulunmaktadır. Bu kısımda alan yazında yer alan çok sayıda araştırma- dan bazıları burada anılmıştır. Bu konuda yapılan araştırmalardan bir kısmı, bir ders kapsamında⁶¹,⁶²,⁶³,⁶⁴,⁶⁵,⁶⁶,⁶⁷,⁶⁸,⁶⁹ yapılırken bir kısmının ise öğretmenlik

⁵⁴ Anderson, Marry Alice, Yes. You Should Create a Professional Portfolio. *Multimedia Internet School*, 4, 2005, 34-36.

⁵⁵ Zeichner, K. & Wray, S. (2001). The teaching portfolio in US teacher education programs: What we know and what we need to know. *Teaching and Teacher Education*, 17(5), 613-621.

⁵⁶ Campbell, D. , Melenzyer, B. , Nettles, D.& Wyman, R. (2000) age.

⁵⁷ Campbell, D. , Melenzyer, B. , Nettles, D.& Wyman, R. (2000) age.

⁵⁸ Gilman, David Alan, Andrew Richard & Cathleen D. Rafferty, "Making Assessment a Meaningful part of Instruction". *NASSP Bulletin*, 79(573), 1995, 20-24.

⁵⁹ Akt: Korkmaz, H. ve Kaptan, F. (2003). Age.

⁶⁰ Rolheiser, Carol & Schwartz Susan, "Pre-service portfolios: A base for Professional Growth", *Canadian Journal of Education*, 26(3), 2001, pp.283-300.

⁶¹ Korkmaz, H. ve Kaptan, F. (2003). Age.

uygulaması kapsamında⁷⁰,⁷¹ yapıldığı görülmektedir. Ayrıca, elektronik portfolyolara ilişkin araştırmalar da bulunmaktadır⁷²,⁷³,⁷⁴,⁷⁵,⁷⁶,⁷⁷,⁷⁸. Yurtdışındaki kimi araştırmalar, portfolyoların öğretmen yeterliliklerine olan katkılarını belirlemek

- ⁶² Korkmaz, Hünkar ve Kaptan Fitnat, “Fen eğitiminde öğrencilerin gelişimini değerlendirmek için elektronik portfolyo kullanımı üzerine bir inceleme”, *The Turkish Online Journal of Educational Technology –TOJET*, [Elektronik Dergi]. 4(1), 2005, 101-106; <http://www.tojet.net/v4i1.pdf>, (ET:23-11-2011).
- ⁶³ Morgil, İnci, Nuray Cingör, Seçil Erökten, Soner Yavuz, ve Özge Özyalçın. Bilgisayar Destekli Kimya Eğitiminde Gelişim Dosyası Çalışmaları. *The Turkish Online Journal of Educational Technology -TOJET*, [Elektronik Dergi]. 2004, 3(2), 105-119; <http://www.tojet.net/v3i2.pdf>, (ET:23-11-2011).
- ⁶⁴ Gülbahar Yasemin ve Hasan Tınmaz, Implementing project based learning and e-portfolio assessment in an undergraduate course, *Journal of Research on Technology Education*, 38(3), 309-327. 2006.
- ⁶⁵ Darling, L.F. (2001). Age.
- ⁶⁶ Erdoğan, Mehmet ve Ok Ahmet, *Öğretmen adaylarının ürün seçki dosyaları ile ilgili kullandıkları mecazlar*, 16. ulusal eğitim bilimleri kongresi, Tokat/Türkiye, 2007.
- ⁶⁷ Ersoy, Figen A., “Öğretmen adaylarının gelişim dosyasına dayalı değerlendirmeye ilişkin görüşleri”, *İlköğretim online*, 5(1), 2006, 85-95; <http://ilkogretim-online.org.tr/vol5say1/v5s1m7.PDF>, (ET:12.11.2011).
- ⁶⁸ Özyalçın Oskay, Ö. , Schallies, M. & Morgil, İ. (2008). Age.
- ⁶⁹ Yanpar, Yelken, Tuğba , “Öğretmen adaylarının portfolyoları üzerinde grup olarak yaratıcılık temelli materyal geliştirme etkileri”, *Eğitim ve Bilim*, 34 (153), 2009.
- ⁷⁰ Atay, Derin, “Öğretmen adaylarına yansıtmayı öğretmek: Portfolyo çalışması”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 9(36), 2003, Ss. 508-527.
- ⁷¹ Birgin, Osman, *Matematik öğretmeni adaylarının portfolyo değerlendirme uygulamasına ilişkin görüşleri*, 16. Eğitim Bilimleri Kongresinde sunulan bildiri, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Tokat/Türkiye, 5-7 Eylül, 2007.
- ⁷² Achrazoglou, John, “Assessing teacher preparedness using electronic portfolios and conventional methods”, (Doctoral Dissertation, The University of Iowa. 2003) *ProQuest Dissertations and Theses*, (ProQuest document ID: 765162681).
- ⁷³ Baki, Adnan ve Birgin Osman, “Alternatif Değerlendirme Aracı Olarak Bilgisayar Destekli Bireysel Gelişim Dosyası Uygulamasından Yansımalar: Bir Özel Durum Çalışması”, *The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET* July, ISSN: 1303-6521 volume 3 Issue 3, 2004, Article 11.
- ⁷⁴ Demirli, Cihad, “Elektronik Portfolyo Öğretim Sürecinin Öğrenen Tutumlarına ve Öğrenme Algılarına Etkisi”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Elazığ, 2007.
- ⁷⁵ Funk, M. Leigh, “The use of electronic portfolios within teacher education programs at Renaissance Group member institutions”, (Doctoral Dissertation, Capella University, 2005) *ProQuest Dissertations and Theses*, (ProQuest document ID: 862929411), 2005.
- ⁷⁶ Korkmaz, H., ve Kaptan, F. (2005). Age.
- ⁷⁷ Özyenginer, Elif, “Bilgisayar Dersinde Elektronik Portfolyo Yöntemi Kullanımı Üzerine Bir Çalışma”, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir, 2006..
- ⁷⁸ Sivakumaran, *Thillainatarajan*, “Analysis of teacher candidates’ and faculty evaluation of the utility of a single digital portfolio system”. (Doctoral Dissertation. The University of Tennessee, 2005), *ProQuest Dissertations and Theses*, (ProQuest document ID: 953995161), 2005.

amacıyla yapılmıştır^{79, 80}. Portfolyoyu mesleki gelişim aracı olarak kullanan çeşitli araştırmalar da mevcuttur. Bunlardan biri Wilcox and Tomei⁸¹ tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmacılar portfolyonun öğretmenlerin öğretim materyallerini organize ettikleri bir dosyadan çok daha fazla şey ifade ettiğini, öğretmenlerin düşüncelerini not alabilecekleri, kendi öğretimleri hakkında bilgi edinebilecekleri bir araç olduğunu belirtmişlerdir. Gelinas⁸², yabancı dil öğretmenlerinin performanslarının belirlenmesinde portfolyoların güvenilirliğini incelemişlerdir. Bu çalışmanın sonuçları, performansların belirlenmesinde portfolyoların geçerli ve güvenilir bir ölçüm sağladığını ortaya koymaktadır. Ayrıca, yapılan araştırmalar, portfolyoların öğretmen adayları ile eğitici arasındaki diyalogun artmasını sağladığı yönündedir^{83 84}.

Sonuç ve Öneriler

Öğretmen eğitiminde değerlendirme, genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon yeterliğinin yanı sıra, problem çözme, akıl yürütme, etik ve profesyonelliği kapsayacak şekilde entegre bir yaklaşımla ele alınmalıdır. Bu bağlamda portfolyo, öğrencilerin ne öğrendiğini doğrudan yansıtan, otantik, dolaylı ve yapay olmayan bir değerlendirme aracı olarak öğretmen eğitiminde özellikle kişisel ve profesyonel gelişimin değerlendirilmesi için ideal bir araçtır. Bu doğrudan ilişki ya da gerçeklik, eğitimsel reformların öncelikli bir özelliği olarak da kabul edilmektedir.⁸⁵

Portfolyo, öğrencilerin yaşam deneyimlerini temele alması, güncel görevlere veya problemlere yönelerek, gereksinimleri gidermeye yönelik olması gibi özelliklerinden dolayı çağdaş eğitim anlayışına uygundur. Böyle bir eğitim sisteminde, öğretmen adayları, planlayıcı, amaçları formüle edici, planları uygulayıcı ve sistemi değerlendiren kişiler olarak kabul edilirler. Karşılıklı saygı, işbirliği, karşılıklı

⁷⁹ Simpson, Leslie Ann Jackson, "Student teacher exit portfolios: Is it an appropriate measure and a unique contribution toward the assessment of highly qualified teacher candidates?" (Doctoral Dissertation. University of Maryland. 2004), *ProQuest Dissertations and Theses*, (ProQuest document ID: 765362451), 2004.

⁸⁰ Crutchfield, Margaret D., "Preservice Portfolios and First Year Teaching Practice: What are the Connections ?" (Doctoral Dissertation. George Mason University, 2004). *ProQuest Dissertations and Theses*, (ProQuest document ID: 765352531), 2004.

⁸¹ Wilcox, B.L., Wilcox Bonita L., & Tomei Lawrence A., *Professional portfolios for teachers: A guide for learners, experts and scholars*, Norwood, MA: Christopher-Gordon, 1999.

⁸² Gelinas, Anna Marie, *Issues of Reliability and Validity in Using Portfolio Assessment to Measure Foreign Language Teacher Performance*, Dissertation, Doctor of Philosophy in the Graduate School of the Ohio State University, 1998

⁸³ Dollase, H.R. (1996). Age.

⁸⁴ Lyons, Nona, *With Portfolio in Hand: Portfolios in Teaching and Teacher Education*, New York: Teachers College Press, 1998.

⁸⁵ Wilcox, B.L., & Tomei, L. (1999). Age.

güven ve destekleyicilik gibi insanca yaklaşımlar üzerine temellenen öğretmen eğitimi, şüphesiz daha nitelikli olacaktır.

Portfolyo, Türkiye’de öğretmen eğitimi alanında bir eğitim ve değerlendirme aracı olarak yaygın biçimde kullanılmamasına rağmen, içerik ve amaç yönünden değerlendirildiğinde, öğretmen adaylarının eğitimi için uygun bir araçtır. Öğretmen eğitiminde portfolyoların kullanılmasıyla, öğretmen adayları bu değerlendirme tekniğinin nasıl uygulanacağını, öğrenme sürecine nasıl uyarlanacağını ve öğrencinin nasıl yönlendirileceğini^{86, 87}, yararlarını ve sınırlılıklarını yaparak ve yaşayarak öğrenirler. Böylece, mesleki yaşamlarında portfolyoları etkili bir biçimde kullanabilirler⁸⁸. Portfolyoların, öğretmen adaylarının bireysel ve mesleki gelişimlerine olan katkıları ve mesleki yaşamlarında onu kullanacak olmaları düşünüldüğünde, öğretmen eğitiminde bu değerlendirme tekniğine yer verilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Sonuç olarak öğretmen adaylarının eğitiminde kullanılan portfolyo, eğitime yeni bir bakış açısı sağlayan etkili bir araçtır.

⁸⁶ Bintz, W. & Shake, M. (2005). From university to classrooms: A pre-service teachers’ writing portfolio program and impact on instruction in teaching strategies for writing portfolios in the classroom. *Reading Horizons*, 45(3), 217-232.

⁸⁷ Rolheiser, C. & Schwartz, S. (2001). Pre-service portfolios: A base for Professional growth *Canadian Journal of Education*, 26(3), 283-300

⁸⁸ Bintz, W. & Shake, M. (2005). Age.

KAYNAKÇA

- Achrazoglou, John, "Assessing teacher preparedness using electronic portfolios and conventional methods", (Doctoral Dissertation, The University of Iowa. 2003) *ProQuest Dissertations and Theses*, (ProQuest document ID: 765162681).
- Adams, Thomasenia Lott, "A paradigm for portfolio assessment in teacher education". Education. Find Articles.com. 05 Sep, 2011. http://findarticles.com/p/articles/mi_qa3673/is_n4_v115/ai_n28660267/
- Anderson, Marry Alice, Yes. You Should Create a Professional Portfolio. *Multimedia Internet School*, 4, 2005, 34-36.
- Atay, Derin, "Öğretmen adaylarına yansıtmayı öğretmek: Portfolyo çalışması", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 9(36), 2003, Ss. 508-527.
- Ay, Fatma, "Hemşirelik Eğitiminde Kullanılan Alternatif Bir Araç: Portfolyo", *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, Cilt, 2, Sayı.4, 2007.
- Baki, Adnan ve Birgin Osman, "Alternatif Değerlendirme Aracı Olarak Bilgisayar Destekli Bireysel Gelişim Dosyası Uygulamasından Yansımalar: Bir Özel Durum Çalışması", *The Turkish Online Journal of Educational Technology* – TOJET July, ISSN: 1303-6521 volume 3 Issue 3, 2004, Article 11.
- Beattie, Vivien, Collins Bill & Mcinnes Bill, "Deep And Surface Learning: A Simple or Simplistic Dichotomy ? ", *Accounting Education*, 6, 1, 1997, 1–12.
- Bintz, William & Shake Mary, "From university to classrooms: A pre-service teachers' writing portfolio program and impact on instruction in teaching strategies for writing portfolios in the classroom", *Reading Horizons*, 45(3), 2005, 217-232.
- Birenbaum, Menucha & Dochy Filip, *Alternatives in assesment of achivment, learning processes and prior knowledge*, London: Kluwer Academic Publishers, 1996.
- Birgin, Osman, *Matematik öğretmeni adaylarının portfolyo değerlendirme uygulamasına ilişkin görüşleri*, 16. Eğitim Bilimleri Kongresinde sunulan bildiri, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Tokat/Türkiye, 5-7 Eylül, 2007.
- Bolton, John, B., "Book Review on Andragogy in Action: Applying Modern Principles of Adult Learning, by Malcolm S. Knowles and Associates-San

- Francisco: Josey Bass 1984”, *Personnel Psychology*, Summer, Vol. 38, Issue 2, 1985, 403-407.
- Campbell, Dorothy, Melenzyer Beverly, Nettles Diane & Wyman Richard, *Portfolio and Performance Assesment in Teacher Education*, Needham Heights, MA: Allyn & Bacon, 2000
- Chapman, Julie M., Pettway Charlcie & White Michelle, “The Portfolio: An Instruction Program Assessment Tool”, *Reference Services Review*, 29(4), 2001, 294-300.
- Chung, Ruth Rebekah, “The Performance Assessment for California Teachers and Beginning Teacher Development: Can a Performance Assessment Promote Expert Teaching Practice?” (Doctoral Dissertation, Standford University, 2005) *ProQuest Dissertations and Theses*, (ProQuest document ID: 982811911), 2005.
- Cunningham, George K., *Assesment In the Classroom*,The Falmer Press, London,1998.
- Crutchfield, Margaret D., “Preservice Portfolios and First Year Teaching Practice: What are the Connections ?” (Doctoral Dissertation. George Mason University, 2004). *ProQuest Dissertations and Theses*, (ProQuest document ID: 765352531), 2004.
- Çakır, Sabri, *Toplumsal Bilimlerde Yeni Yöntem Anlayışı ve Temel Yaklaşımlar*, Isparta: Fakülte Kitabevi, 2009.
- Darling, Linda Farr, “Porfolio as Practise: The Narratives of Emerging Teachers”, *Teaching and Teacher Education*, 17 (1), 2001,107-121.
- Dart, Barry C., Burnett Paul C. & Purdie Nola, Boulton-Lewis Gillian, Campbell Jenny & Smith David, “Students’ Conceptions of Learning, The Classroom Environment, And Approaches To Learning”. *The Journal of Educational Research*, 93, 4, 2000, 262–270.
- Demirli, Cihad, “Elektronik Portfolyo Öğretim Sürecinin Öğrenen Tutumlarına ve Öğrenme Algılarına Etkisi”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Elazığ, 2007.
- Demirören, Melek, Koşan Ayşen Melek ve Palaoğlu Özden, “Bir Öğrenme ve Değerlendirme Yöntemi Olarak Portfolyo”. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, (62) 1, 2009.

- Doğan, Fatma Esra, “A suggested portfolyo development model for ELT students at GaziUniversity”, *Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2001.*
- Doll, Brenda Bennett,”Portfolio cultures in teacher certification programs: Motivation to utilize portfolio assessment beyond graduation”, Ph.D. dissertation, Saint Louis University, United States -- Missouri. Retrieved August 27, 2011, from *Dissertations & Theses: Full Text* (Publication No. AAT 3237403), 2006.
- Dollase, Richard H., “The Vermont experimental in state-mandated portfolio Programapproval”, *The journal of teacher education* ,47-(2) ,1996, 85-98.
- Dutt-Doner, Karen M. & Personett Christy, “Using portfolio to assess in an undergraduate teacher education course: What did the students and instructor learn?” *Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association* (Chicago, IL, March 24-28, 1997). ED: 410 247, 1997.
- Erdoğan, Mehmet ve Ok Ahmet, *Öğretmen adaylarının ürün seçki dosyaları ile ilgilikullandıkları mecazlar*,16. ulusal eğitim bilimleri kongresi, Tokat/Türkiye, 2007.
- Ersoy, Figen A., “Öğretmen adaylarının gelişim dosyasına dayalı değerlendirmeye ilişkin görüşleri”, *İlköğretim online*, 5(1), 2006, 85-95; <http://ilkogretim-online.org.tr/vol5say1/v5s1m7.PDF>, (ET:12.11.2011).
- Gelinas, Anna Marie , *Issues of Reliability and Validity in Using Portfolio Assessment to Measure Foreign Language Teacher Performance*, Dissertation, Doctor of Philosophy in the Graduate School of the Ohio State University, 1998
- Gilman, David Alan, Andrew Richard & Cathleen D. Rafferty, “Making Assessment a Meaningful part of İnstruction”. *NASSP Bulletin*, 79(573), 1995, 20-24.
- Gülbahar Yasemin ve Hasan Tınmaz, Implementing project based learning and e-portfolio assessment in an undergraduate course, *Journal of Research on Technology Education*, 38(3), 309-327. 2006.
- Gronlund, Norman E., & Waugh C. Keith, *Assesment of Student Achievement*, U.S.A: Allyn and Bacon, 1998.
- Funk, M. Leigh, “The use of electronic portfolios within teacher education programs at Renaissance Group member instutions”, (Doctoral Dissertation,

- Capella University, 2005) *ProQuest Dissertations and Theses*, (ProQuest document ID: 862929411), 2005.
- Haladyna, Thomas M., *Writing Test Items to Evaluate Higher Order Thinking*. U.S.A: Allyn and Bacon, 1997.
- Henschke, John, "In Memoriam: Malcolm S. Knowles", *Adult Learning*, Winter 97/98, Vol. 9, 1998, 2-5.
- Houser, H. F. "Book Review on *The Adult Learner, a Neglected Species*, by Malcolm S. Knowles- Houston: Gulf Publishing, 1984", *Personnel Psychology*, Summer, Vol. 38, Issue 2, 1984, 407-410.
- Kauchak, Donald P. & Eggen Paul D., *Learning and Teaching*, Allyn and Bacon, 2003.
- Korkmaz, Hünkar ve Kaptan Fitnat, "İlköğretim Fen Öğretmenlerinin Portfolyoların Uygulanabilirliğine Yönelik Güçlükler Hakkındaki Algıları", *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (1), Sayı: 13, 2003.
- Korkmaz, Hünkar ve Kaptan Fitnat, "Fen eğitiminde öğrencilerin gelişimini değerlendirmek için elektronik portfolyo kullanımı üzerine bir inceleme", *The Turkish Online Journal of Educational Technology –TOJET*, [Elektronik Dergi]. 4(1), 2005, 101-106; <http://www.tojet.net/v4i1.pdf>, (ET:23-11-2011).
- Klenowski Val, Portfolio ,Assessment in Teacher Education. In Scott, David (Ed.) *Curriculum and Assessment*. Ablex Publishing, Westport, Conn, 2001, pp. 63-82.
- Knowles, Malcolm S. , "Speaking from Experience: The Professional Organization as a Learning Community", *Training and Development Journal*, May, 1979, 36-42.
- Knowles, Malcolm S., "How Do You Get People to be Self-directed Learners?", *Training and Development Journal*, May, 1980, 96-101.
- Kuhs, Therese M., "Portfolio assessment: Making it work for the first time". *The Mathematics Teacher*, 87(5), 1994, 32-335.
- Lyons, Nona, *With Portfolio in Hand: Portfolios in Teaching and Teacher Education*, New York: Teachers College Press,1998.
- Morgil, İnci, Nuray Cingör, Seçil Erökten, Soner Yavuz, ve Özge Özyalçın. Bilgisayar Destekli Kimya Eğitiminde Gelişim Dosyası Çalışmaları. *The*

Turkish Online Journal of Educational Technology -TOJET, [Elektronik Dergi]. 20043(2), 105-119; <http://www.tojet.net/v3i2.pdf>, (ET:23-11-2011).

- McMullan, Mirjam, Endacott Ruth, Gray Morag A., Jasper Melanie, Miller,Carolyn M.L.,Scholes Julie & Webb Christine, “Portfolios and assessment of competence: a review of the literature”, *Journal of Advanced Nursing*, 41(3), 2003, pp. 283-294.
- Neel, R. G. *Sosyal Davranışta Araştırma Yöntemleri* (Çev: Ayşe Can Baysal).İstanbul: Fatih Yayınevi Matbaası, 1981.
- Özyenginer, Elif, “Bilgisayar Dersinde Elektronik Portfolyo Yöntemi Kullanımı Üzerine Bir Çalışma”, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir, 2006.
- Özyalçın, Özge Oskay, Michael Schallies ve İnci,Morgil “Reliability of Portfolio: A closer look at findings from recent publications”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35, 2008, 263-272.
- Pekkanlı, Egel, “The impact of the European language portfolio on the learner autonomy of Turkish primary school students”, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış doktora tezi), Eskişehir, 2003.
- Quenemoen, Rachel, Thompson Sandra & Thurlow Martha, *Measuring academic achievement of students with significant cognitive disabilities: Building understanding of alternate assessment scoring criteria* (Synthesis Report No. 50). Minneapolis, MN: University of Minnesota, National Center on Educational Outcomes, 2003. Retrieved January 14, 2004, <http://education.umn.edu/NCEO/OnlinePubs/Synthesis50.html>,(ET:12.11.2011).
- Reis, Nancy Katharine; A case study of portfolio assessment in a teacher education program. Ph.D. dissertation, Auburn University, United States -- Alabama. Retrieved August 28, 2011, from *Dissertations & Theses: Full Text*.(Publication No. AAT 9939642), 1999.
- Retallick, John & Groundwatwer-Smith Susan, “Teachers’ workplace learning and learning portfolio”, *Asia-Pasific Journal of Teacher Education*, 27(1), 1999, pp.47-59.
- Roeber, Ed, Setting Standarts on Alternate Assesments, NCEO Synthesis Report 42, 2002, <http://Education.umn.edu/NCEO/OnlinePubs/Synthesis42.html>, (ET: 12.11.)

- Rolheiser, Carol & Schwartz Susan, “Pre-service portfolios: A base for Professional Growth”, *Canadian Journal of Education*, 26(3), 2001, pp.283-300.
- Sewell, Meg, Marczak Mary & Horn Melanie, The use of portfolio assessment in Evaluation, 2005, <http://electronicportfolios.com/portfolios.html>, (ET:23.11.2011).
- Simpson, Leslie Ann Jackson, “Student teacher exit portfolios: Is it an appropriate measure and a unique contribution toward the assessment of highly qualified teacher candidates?” (Doctoral Dissertation. University of Maryland. 2004), *ProQuest Dissertations and Theses*, (ProQuest document ID: 765362451), 2004.
- Sivakumaran, *Thillainatarajan*, “Analysis of teacher candidates’ and faculty evaluation of the utility of a single digital portfolio system”. (Doctoral Dissertation. The University of Tennessee, 2005), *ProQuest Dissertations and Theses*, (ProQuest document ID: 95399161), 2005.
- Stiggins, Richard J., *Student-Centered Classroom Assessment*, New York: Merrill Publishing Co, 1994.
- Şahinkarakaş, Şehnaz, “Portfolyo Assesment in Writing Classes: Implementation and Assesment”, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Doktora Tezi)*, Adana, 1998.
- Wilcox Bonita L., & Tomei Lawrence A., *Professional portfolios for teachers: A guide for learners, experts and scholars*, Norwood, MA: Christopher-Gordon, 1999.
- Wolf , Dennie Palmer, “Portfolio assessment: Sampling student work”, *Educational Leadership*, 46(7), 1989, pp. 5-37.
- Yanpar, Yelken, Tuğba , “Öğretmen adaylarının portfolyoları üzerinde grup olarak yaratıcılık temelli materyal geliştirmenin etkileri”, *Eğitim ve Bilim*, 34 (153), 2009.
- Yayla, Deniz, Türk Yetişkin Eğitimi Sisteminin Değerlendirilmesi, MEB EARGEDYayımları, 2009, http://earged.meb.gov.tr/tamamlanan/Yetiskin_Egitimi.pdf, (ET: 7-11-2011).
- Zeichner, Ken & Wray Susan, “The teaching portfolio in US teacher education programs: What we know and what we need to know”, *Teaching and Teacher Education*, 17(5), 2001, 613-621.